ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ

НА КОМИСИЯТА ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ

КЪМ 52-РОТО НС

Уважаема проф. Тянкова,

На основание раздел II , т. 11 от Процедурните правила за условията и реда за отправяне на предложения за кандидатури, предлагане на кандидати, представяне и публично оповестяване на документите, проверка на професионалните и нравствените качества на кандидатите, изслушване на кандидатите и избор на членове за съдийската и прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет от квотата на Народното събрание представям писмени отговори на въпросите, поставени от Съюз на съдиите в България

1. За институционалната отговорност на ВСС

Считате ли, че представените публично данни за масови прокурорски проверки, тайно наблюдение и събиране на чувствителна информация за магистрати представляват достатъчно сериозно основание ВСС да предприеме активни действия за изследване на системните рискове за съдебната независимост?

Какви конкретни действия бихте предложили, ако бъдете избрани, и в какъв срок?

Действително, оповестената информация относно масови прокурорски проверки, тайно наблюдение и събиране на чувствителна информация за магистрати е силно притеснителна. Както се посочва в доклада на Българския хелзинкски комитет „Подслушвано правосъдие“ (2026) данните сочат, че приблизително всеки 17-ти магистрат е бил обект на тайно наблюдение, от което се извежда изводът, че вероятността един магистрат да бъде подслушван или следен е над 1500 пъти по-висока, отколкото за всеки друг български гражданин. От тази диспропорция и особено от съотнасянето ѝ към липсата на пропорционално количество образувани досъдебни производства срещу магистрати, се прави обосновано предположение, че вероятно тази мащабна експлоатация на СРС-та преследва цел, различна от законовата.

Към момента намирам, че действащото законодателство не предоставя адекватни възможности за защита на магистратите, вкл. и липсват достатъчно правомощия на ВСС да

осигури такава защита. Поради това, подкрепям заложените мерки в приетата от МП «Концепция за създаване на институционален механизъм за защита и подкрепа на магистрати, подложени на натиск, заплахи или друга форма на неправомерна намеса във връзка с упражняването на техните функции промени» и по-конкретно създаването съвместно от МП и ВСС на публичен регистър, в който се вписва информация за дела и прокурорски преписки, по които има потенциална опасност да бъде оказано влияние на магистрат, както и на приемането на нов състав на дисциплинарно нарушение в чл. 308, ал. 3 ЗСВ за действия, преставляващи оказване на влияние върху магистрат. До приемането на тези промени и особено в случай, че те не станат реалност, това, което би било в моите възможности като член на ВСС е да отстоявам тълкуване на действия, преставляващи оказване на влияние върху магистрат като накърняващи престижа на съдебната власт, особено в случаите, в които те са станали публично известни, както и да се боря за създаване на аналитичен капацитет към ВСС, който да изготви методика за корупционни рискове, сред които да присъстват и тези, които в момента се предвиждат като критерии за вписване в бъдещия регистър за дела, при които потенциално може да се окаже влияние, а именно – много висока цена на иска, особености на страните по делата-членове на регулатори; високопоставени магистрати или политици; собственици на големи компании и медии; предмета на делата – напр. дела, свързани с несъстоятелност на банки и застрахователи; регистрации на политически партии; наказателни дела с висок обществен интерес и др. обективни критерии.

2. За необходимостта от цялостна независима проверка

Бихте ли подкрепили ВСС да инициира, в рамките на законовите си правомощия, цялостен междуинституционален анализ на прокурорските проверки, оперативните разработки и използването на СРС спрямо магистрати, с участието на компетентните контролни институции?

Считате ли, че подобен анализ следва да установи не само формалната законосъобразност на отделните действия, но и основанията за тяхното предприемане, продължителността, резултатите и съдбата на събраната информация?

Принципно бих подкрепила, но тук следва да се вземе предвид и посоченото условие - *в рамките на законовите правомощия на ВСС*, които при липсата на проактивност и желание за съдействие от страна на други институции, за да се постигне елементът на междуинституционалност, са твърде ограничени, за да се сдобие той успешно с цялата релевантна информация и особено такава, която се явява обект на тайна на разследване. Съответно възможността на такъв тип анализ да постигне посочената от вас цел, зависи от сътрудниеството на други институции като ПРБ, МВР, ДАНС и НБКСРС. Следователно, единственото реалистично очакване към бъдещия състав на ВСС е за иницииране на такова междуведомствено сътрудничество, а дали то ще достигне до събиране на необходимата

информация и извеждането на заключения от анализа ѝ, ще зависи от готовността на останалите институции да сътрудничат. Ако такъв анализ бъде направен, смятам, че той може да изведе наличието на определени корелации, но не би могъл да даде заключение относно законосъобразността нито на отделните действия, извършени при проверките, нито на основанията за тяхното предприемане, доколкото изготвянето на анализи не е съдебен процес.

3. За прокурорските проверки като възможен механизъм за натиск

Каква е според Вас ролята на ВСС и неговите колегии, когато прокурорски проверки се образуват по повод постановени съдебни актове, продължават след отпадане на първоначалните основания или многократно се възобновяват по идентични твърдения?

Какви институционални гаранции бихте предложили срещу превръщането на правомощията на прокуратурата да извършва предварителни проверки по реда на чл. 145 ЗСВ в средство за въздействие върху независимото упражняване на правораздавателната дейност, без да се препятства законното разследване на престъпления?

Дадена институция без самостоятелна законодателна инициатива и без правомощия за контрол върху законосъобразността и правилността на прокурорските проверки не, би могла да предложи гаранции относно прилагането на действаща законодателна разпоредба, даваща правомощия на друга институция. Намесата на членове на ВВС, на Съдийската му колегия или на Пленума, в преценката на отделния прокурор дали и по какъв повод е решил да образува проверка и кога тя да бъде прекратена, би представлявало вмешателство във вътрешното убеждение. За преодоляване на произтичащите от прилагането на правомощието на ПРБ по чл. 145 ЗСВ съмнения се изисква закрепването на законови гаранции срещу възможните злоупотреби с това правомощие. Бих подкрепила апел на ВСС към законодателя за приемане на такива законови гаранции.

4. За тайното наблюдение и последващия контрол

Считате ли за достатъчни действащите гаранции срещу злоупотреба със СРС спрямо магистрати, включително по отношение на оперативни разработки, които не водят до наказателни производства?

Бихте ли подкрепили въвеждането на допълнителни механизми за независим последващ контрол, включително върху необходимостта и пропорционалността на наблюдението, съхраняването, достъпа и унищожаването на събраната информация?

Съществуващите законодателни гаранции за експлоатирането на СРС не са достатъчни, за да гарантират недопускане на злоупотеби не само срещу магистрати, но срещу всеки български гражданин. България има дълга история на осъждания от ЕСПЧ, които разкриват системен проблем – страната ни трайно не успява да удовлетвори изискванията на член 8 от ЕКЗПЧ, тъй като българското право не предоставя ефективни гаранции срещу произволни действия. Последният повод за поредна констатация в този смисъл е решението по дело Green Alliance v Bulgaria (Application no 6580/22). Ефективните гаранции за прилагането на СРС очевидно изискват промени в законодателството, правомощия за каквито ВСС не притежава да наложи самостоятелно, но в рамките на започната законодателна инициатива, ВСС би могъл и следва да отстоява пред законодателната власт максимални гаранции за съдийската независимост при експлоатирането на СРС. Пример за такава гаранция е законът да предвижда искания за използване на СРС срещу магистрати да се разрешават от например тричленен състав на ВКС, вместо съществуващото в момента разрешение в чл. 13 от ЗСРС.

5. За информацията като възможен инструмент за зависимост

Как оценявате риска чувствителна информация за магистрати, събрана чрез прокурорски проверки, оперативни разработки или СРС, да бъде съхранявана и използвана за цели, различни от тези, за които е била първоначално събрана?

Какви мерки бихте подкрепили за ограничаване на този риск и за гарантиране, че информацията няма да бъде използвана при кадрови решения, дисциплинарни производства, публични кампании или други форми на въздействие?

Доколкото описаната от вас хипотеза осъществява състава на чл. 145а от НК и следователно за такова разпространяване на информация се носи наказателна отговорност, предвид превантивното действие на наказателния закон, оценявам риска тя да се реализира като по-нисък в сравнение с разпространението на такъв тип информация, но непридобита чрез използване на СРС – пример за което е случаят с излезлите записи на г-жа Теодора Георгиева, които очевидно целяха да я компрометират, но няма индикация те да са създадени в резултат на експлоатеране на СРС.

Кадровите решения на ВСС следва да стъпват единствено на обективни критерии. Относно образуването на дисциплинарни производства на основата на станала публично известна информация за нарушения на магистрат, особено касаещи корупционни действия, следва за всеки случай да се прави преценка относно баланса между публичния интерес от ефективни гаранции за независимост на съдиите, вкл. мерки срещу натиск с компромати, и отново публичния интерес от недопускане публично оповестена информация за корупция или търговия с влияние с участието на магистрат да бъде подмината и да не бъдат предприети действия срещу подобни явления в съдебната система.

6. За достъпа на ВСС до информация и ефективността на защитата

Как следва да действа ВСС, когато разполага с данни за възможен институционален натиск, но необходимата за проверката им информация се намира в прокуратурата, службите за сигурност или други държавни органи и не му се предоставя?

Бихте ли подкрепили законодателни или организационни промени, които да гарантират ефективно установяване на фактите от компетентен независим орган, при съблюдаване на защитата на класифицираната информация и тайната на разследването?

Относно как следва да действа ВСС, тук отговорът е в същия смисъл като този на втория въпрос – без съдействие на другите посочени институции, ВСС няма самостоятелни правомощия, а следователно и възможност да се сдобие с необходимата информация.

Да, бих подкрепила законодателни промени, предоставящи право на ВСС да изисква такава информация и задължение за ПРБ и органите на МВР и НБКСРС да му предоставят информация относно проверки срещу магистрати, за които има съмнение, че представляват форма на натиск, вкл. и право на достъп за членовете на ВСС до класифицираната информация.

7. За защитата на конкретните магистрати

Какви практически действия следва да предприема ВСС при сигнал от съдия, прокурор или следовател за институционален натиск, включително чрез прокурорски проверки, заплахи, публично дискредитиране или неформално въздействие?

Бихте ли подкрепили създаването на постоянен, публично отчетен механизъм за своевременно разглеждане на такива сигнали, проследяване на предприетите действия и осигуряване на реална защита на засегнатия магистрат?

Да, бих подкрепила създаването на такъв механизъм, който би направил работата на ВСС и на неговите колегии относно противодействието на натиск срещу магистрати по-ефективна, прозрачна и отчетна. Той обаче самостоятелно не би могъл да постигне значима промяна, доколкото, както вече посочих в отговора на първия въпрос, действащото законодателство не предоставя достатъчно правомощия на ВСС за осигуряване на адекватна защита на магистратит. Такъв механизъм би могъл да работи ефективно, ако е част от по-широк кръг мерки за защита на магистратите, какъвто е предвиден например в т. 2.2. от «Концепция за създаване на институционален механизъм за защита и подкрепа на магистрати, подложени на натиск, заплахи или друга форма на неправомерна намеса във връзка с упражняването на техните функции промени» да се създаде чрез изменение на чл. 216 от ЗСВ и по-конкретно със създаването на нова алинея, която предвижда уреждане на мерките и реда за предоставяне на защита на магистрати с наредба и съответно приемането на такава наредба.

8. За зависимостите при кадровите решения и почтеността на самия ВСС

Считате ли, че съществуването на неунищожени или неконтролирано съхранявани информационни масиви за магистрати създава риск от нерегламентирано влияние върху назначения, повишения, избор на административни ръководители и дисциплинарни решения?

Какви гаранции бихте предложили за установяване и предотвратяване на такива зависимости, включително по отношение на самите членове на ВСС, при спазване на правата на засегнатите лица и законовите ограничения върху достъпа до информация?

Реалното съществуване на неунищожени или неконтролирано съхранявани масиви действително би създало описания риск. За момента конкретни данни за такова съхраняване на информация липсват. В ЗСРС се предвижда задължително унищожаване на информацията по реда на ЗСРС.

По отношение на самите членове на ВСС, когато бъдат създадени специални законови механизми за защита на магистратите от натиск, вкл. такъв с компромати, както предвижда приетата «Концепция за създаване на институционален механизъм за защита и подкрепа на магистрати, подложени на натиск, заплахи или друга форма на неправомерна намеса във връзка с упражняването на техните функции промени», членовете на ВСС също ще се ползват от предвидените мерки.

9. За личната отговорност и конкретните ангажименти

Ако бъдете избрани за член на ВСС, кои три конкретни инициативи бихте предприели през първите шест месеца от мандата си за предотвратяване на институционалния натиск върху магистрати и за подобряване на гаранциите срещу злоупотреба с прокурорски проверки, оперативни разработки и СРС?

Готови ли сте публично да отчитате предприетите от Вас действия и резултатите от тях?

Ще предложа ВСС или поне Съдийската колегия да приеме позиция до НС с искане за приемане на законодателните изменения, предвидени в приетата «Концепция за създаване на институционален механизъм за защита и подкрепа на магистрати, подложени на натиск, заплахи или друга форма на неправомерна намеса във връзка с упражняването на техните функции промени».

Ще предложа ВСС да проведе работна среща съвместно с Дирекция „Процесуално представителство на Република България пред Европейския съд по правата на човека“, която координира и следи за изпълнението на осъдителните решения на ЕСПЧ срещу България, включително предлага законови промени и мерки за превенция на нови нарушения, на която

да бъдат обсъдени мерките, които България ще вземе, за да приведе законодателството си за експоатиране на СРС в съответствие с изискванията на ЕКЗПЧ. На една такава среща акцент следва да бъде диспропорционалното използване на СРС и необходимостта за по-високи гаранции в случайте, когато се прилагат към магистрати.

Ще предложа ВСС да направи анонимна анкета на хартия сред магистратите, чрез която да се съберат емпирични данни относно реалното изнудване на магистрати, вкл. с иформация, придобита чрез прилагане на СРС.

Готова съм да отчитам публично резултатите като на годишна база представям лични отчети за работата като член на ВСС.

10. За селективното търсене на отговорност, институционалното покровителство и създаването на зависимости

Обсъжданите рискове от злоупотреба с прокурорски проверки, оперативни разработки и СРС имат и друго, не по-малко тревожно измерение. Възможно е в резултат на такива действия действително да бъдат установени данни за престъпления, корупционно поведение или тежки дисциплинарни нарушения на магистрати, но вместо да последва законосъобразно търсене на отговорност, събраната информация да бъде укрита, задържана или използвана за осигуряване на покровителство и поставяне на съответните лица в зависимост.

Какви действия бихте предприели като член на ВСС, ако бъдат установени данни, че информация за неправомерно поведение на магистрати е била съзнателно укривана или не е довела до надлежна институционална реакция, а вместо това е използвана за осигуряване на безнаказаност, кадрова протекция или упражняване на влияние?

Бихте ли настоявали да се установи не само евентуалната отговорност на засегнатите магистрати, но и отговорността на длъжностните лица, които са възпрепятствали разследването, прикрили са информацията или са допуснали използването ѝ като средство за зависимост?

Какви конкретни действия в рамките на компетентността на ВСС бихте подкрепили, за да се гарантира, че информацията за евентуални нарушения се проверява от компетентните органи, при спазване на законовите изисквания и правата на засегнатите лица, а не се превръща в инструмент за селективно правоприлагане и институционално покровителство?

В рамките на правомощията на ВСС бих подкрепила образуването на дисциплинарни производства срещу магистрати, за които се установи, че са прикривали информация за неправомерни действия на свои колеги с цел да ги изнудват. В случаи на установени длъжностни лица извън съдебната система, които са изнуднали магистрати с компромати,

ВСС може и следва да настоява публично пред другите институции, в чиято структура те работят, да понесат дисциплинарна отговорност. ВСС следва обсъди станалите му известни такива случаи и по този начин да ги огласи, което е форма на противодействие срещу тихия институционален натиск. Успоредно с това, Съветът трябва да сезира прокуратурата за станали му известни подобни случай. ВСС следва да поиска аналитична информация за необосновано забавени или многократно възобновявани проверки срещу магистрати от прокуратурата и при необходимост от други правоохранителни институции като ДАНС, за да се идентифицират индикаторите за нерегламентиран контрол. Разглеждането на тези казуси следва да се осъществява при максимална публичност в заседанията на колегиите, което е и основната гаранция срещу тихия институционален натиск.

С уважение: ANETA METODIEVA ANTONOVA Digitally signed by ANETA METODIEVA ANTONOVA Date: 2026.11.02 08:37:13 +02'00'

доц. Анета Антонова